

HÖGERNS UNGA RIKSDAGSGARDE

2. GUNNAR SVÄRD

Av redaktör GUNNAR UNGER

NÄR Gunnar Svärd i sin gröna ungdom debuterat som demagog vid ett ungsvenskt torgmöte i Göteborg, märktes bland de åhörare, som ville gratulera honom till den lyckosamt påbörjade politiska karriären även hans gamle rektor. »Käre Svärd», yttrade den vördnadsvärde pedagogen, »du har alltid varit en fähund och jag ber nu att få lyckönska dig till ditt goda omdöme i valet av levnadsbana.» Historien är icke blott rolig, utan även sann och dess värde förhöjes av att rektor Mellén vid Göteborgs Högre Latinläroverk var en gammal pålitlig högerman. Man skall heller inte tro, att den berättas blott i motståndarlägret; den åtnjuter en minst lika stor popularitet i vissa högerkretsar, där Gunnar Svärd är och kanske alltid kommer att förbli en omstridd person. Han har alltså namn om sig att vara en knöl, men det är, om man så får uttrycka sig, ett gott namn. Det uttalas ofta med fruktan, nästan alltid med respekt, inte sällan med beundran och ett slags motvillig sympati. I karakteristiken insmyger sig ett tonfall av hjärtlighet, som låter okvädinsordet ändra valör.

Anledningen till att Gunnar Svärd förvärvat denna speciella art av ryktbarhet kan sökas i flera olika omständigheter. Den mest iögonenfallande av dessa torde vara hans yttre framtoning. Även de högermän, som ogillar honom, är säkerligen tacksamma över att han åtminstone inte tillhör någon annan politisk meningsriktning. Han hör avgjort inte till den typ av politiska motståndare, som man vill möta ensam en mörk kväll efter ett animerat ordskifte. Redan den, som tagit till sin uppgift att söka göra ett parti-vänporträtt av honom, kan komma på sig själv med att någon gång undra om inte en försiktigare formulering vore på sin plats.

Gunnar Svärds strävsamme far brukade med befogad stolthet berömma sig av att ha givit upphov till 7,20 m pojkar. Av denna aktningsbjudande sträcka svarar gossen Gunnar för betydligt mer än fjärdedelen — och då har likväl ingenting yppats om hans kubikinnehåll och specifika vikt. Camillus förliknade sig som be-

kant enligt Fakiren vid en fackla, ett skepp och en eldig strids-
hingst. Om man förliknar Gunnar Svärd vid ett fyrorn, ett luft-
skepp och en eldig stridsvagn kanske man kan ge en svag före-
ställning om hans eloquentia corporis.

Därtill kommer att han inte precis har vad som brukar kallas
ett vinnande sätt. All inställsamhet är honom främmande — snar-
rare kännetecknas han av en viss brutal rättframhet, som chocke-
rar den vilken vant sig vid mera sirliga umgängesformer. In-
trycket mildras inte av de neddragna mungiporna, de rynkade
ögonbrynen, de rullande vitögonen och den åsklika stämma, som
han uppbådar ur djupet av sina innandömen. I sin helhet blir
effekten överväldigande och man skall vara i besittning av ett
betydande moraliskt mod för att komma sig för med att motsäga
honom, när han med jämna mellanrum låter en näve, som före-
faller att i Portos' efterföljd med ett enda slag kunna sträcka en
oxe till marken, poängtera sina oförgrifliga meningar.

Dessa meningar är oftast talrika, långa och välformulerade samt
börjar vanligen med jag. Gunnar Svärd saknar aldrig ord och han
har — vad som är mera sällsynt, särskilt bland politiker — nästan
alltid något att säga. Som intervjuobjekt och informationskälla
är han idealisk: han formulerar själv alla frågor och besvarar dem
villigt och utförligt. Som debattör kan han vara formidabel: han
har inte bara rutin och slagfärdighet utan också ett lättmobiliserat
patos och vetande och framför allt den spontana vedervilja mot
andras åsikter, som ger ett diskussionsinlägg prägeln av att verk-
ligen komma från hjärtat. Som föredragshållare imponerar han
genom sin tyngd och bredd — ja, numera även den sakliga. Han
har inte för intet ägnat sex år av trägna mödor åt högerns parti-
kansli och besitter redan gedigna insikter i svensk politik.

Hans arbetsförmåga är nämligen kolossal och hans receptivitet
knappast mindre. Så har han också stora fordringar som arbets-
givare. Hans fruktansvärda morgonhumör har satt en måhända
hälsosam skräck i hela högerns högkvarter. De svärdska lynnes-
utbrotten kommer trossbottnarna att gå i vågor på Karduan-
makaregatan och registreras av partiseismograferna även i av-
lägsna bygder. Man kan förstå att hans manér väcker anstöt på
sina håll, där prestigekänslan är starkare utvecklade än sinnet för
humor. Nej, någon fin man är han inte, Gunnar Svärd.

Låt oss summera. En stor, förfärlig karl, en kraftnatur. Själv-
medveten för att inte säga självvupptagen, sträv i umgänget, frän
i omdömena. Framstående agitator och skicklig debattör, kunnig

politiker fast praktiskt taget nybörjare, driven organisatör. Klart förstånd, stor receptivitet, ursinnig energi, väldiga krav på egen likaväl som andras arbetsinsats. Koleriskt lynne. Förbittrat konservativ. Kort sagt: just vad högern behöver som partisekreterare.

* * *

Likväl stod det inte på något sätt klart från början att Gunnar Svärds instinkt med den följdriktighet, som rektor Mellén prisade, skulle göra honom till politiker. Om man bortser från att han fostrades samman med några blivande förgrundsfigurer i vårt offentliga liv — i klassen över hans gick numera statsrådet Sven Andersson och bland hans egna kamrater befann sig en blivande redaktionssekreterare i Expressen — fick han under skoltiden inte många impulser till samhällelig verksamhet. Som småpojke deltog han i 1918 års hungerkravaller och plundrade en bakelsebod. Det var hans enda försök att i praxis omsätta den principiella socialism, som han — för att låna hans egna ord — i likhet med många andra omfattade före mogenhetsexamen. När han tagit studenten var han inställd på att ägna sig åt vitterheten och bli journalist. Han uppvaktade Harry Hjärne och anhöll om plats. »Varför tänker kandidaten bli tidningsman?» frågade den ryktbare människo-fiskaren. Svärd blev svaret skyldig. Den verkliga anledningen var att han i skolan läst en missroman av Johan Jolin, där hjälten var en ädel murvel — sådana fanns ännu vid slutet av 1800-talet, åtminstone i litteraturen. Romanen kulminerar — enligt Svärds eget referat — i att redaktören låter sin vredes åskor rulla över en libertinaktig excellens' kala hjässa:

»I sinnen på Edra taburetter i konseljens prakt. I tron att I kunnen förfara med rätt och sanning som med snus och strunt. Minnens då att pressen vakar. I förakten denna press, men minnens att upplysningens fackla lyser och värmer. Den bränner ock — Herr Statsråd!»

Detta yttrande hade gjort ett outplånligt intryck på Svärd, men han drog sig för att åberopa det inför Hjärne, särskilt som excellenserna då hette C. G. Ekman och Fredrik Ramel. Han blev inte journalist.

I stället skrev han in sig på Göteborgs högskola och läste statskunskap och nationalekonomi. Efter något halvdussin år avlade han en välmeriterad fil. kand. och har alltså goda utsikter att avancera till stats- eller åtminstone finans- resp. försvarsminister.

En tid övervägde han att fullfölja de akademiska studierna, men en blick i civila avlöningsreglementet gjorde att han kom på bättre tankar. I likhet med många andra i grund och botten vecka naturer sörjer han då och då i sig själv den förlorade vetenskapsmannen, men civila avlöningsreglementet finns alltså inom räckhåll.

Under studenttiden kom han mer och mer in i Göteborgspolitiken och blev småningom ordförande i Ungsvenska förbundet. Det är en sammanslutning långt äldre än högerns nuvarande ungdomsorganisation, med anor från Rudolf Kjellén och Vitalis Norström men också med starkt folklig förankring och klart social inriktning. Från denna plattform gjorde Svärd sig känd som begåvad talare och organisatör och förde med samma frejdighet kampen mot de nationella frondörerna på yttersta högerkanten som mot kommunisterna och deras medlöpare. När högerpolitiken i Göteborg mot slutet på 30-talet fick en alltmer tyskvänlig inriktning drog sig den utpräglad anglofile Gunnar Svärd tillbaka från aktiv politisk verksamhet. År 1938 hade han blivit sekreterare i Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet och ägnade sig efterhand odelat åt det under kriget alltmer krävande hjälparbetet till förmån för nödställda utlandssvenskar. Det var en sysselsättning, som bjöd på många egenartade intermezzon. Det mest dramatiska var, när Svärd vid ett besök i Finland anhölls av statspolisen som agent för västmakterna. Det mest komiska var, när en vinddriven sjöman anmälde sig som hjälpsökande genom att stående på huvudet sjunga *Toujours l'amour* utanför Svärds dörr.

Något år efter fredsslutet skrev Svärd en artikel i Medborgaren, som väckte Fritiof Domös intresse. De bägge herrarna sammanträffade och resultatet blev att Svärd efter åtskillig tvekan flyttade till Stockholm och installerade sig i högerns riksdagskansli. Han hade ännu inte alldeles uppgivit tanken på journalistiken och tvekade tydligen i det längsta att sluta sig till den ädle murvelns potentiella fiender. Nu tog han emellertid steget fullt ut och gav sig politiken i våld. Han blev sekreterare först åt Domö, därefter åt högerns riksdagsgrupp och småningom åt hela partiet — en befattning, som han själv inrättade för att ytterligare befästa sin auktoritet. Med makten av sin dynamiska och energiladdade personlighet — andra kanske hellre talar om envishet och vassa armågar — samlade Gunnar Svärd allt flera trådar i sin hand och det är ingen hemlighet, att det var han, som organiserade 1948 och 1950 års valkampanjer för högerns räkning.

De flesta utomstående skulle säkert ifrågasätta, om detta kan betraktas som någon merit. Valresultaten ger knappast anledning till självbelåtenhet och klart är, att åtskilliga misstag begåtts. Presentationen av »den kärva linjen» — i och för sig så berättigad — var inte något lyckokast och »Bygg mer åt fler» är väl näst efter »Vi klarade krisen» den fatalaste bland de senare årens valaffischer. Men detta är detaljer. Det viktiga är att högerens tjuguåriga, katastrofartade tillbakagång i och med det senaste valet har hejdats och här och var förbytt i en visserligen svag men dock återhämtning. Vid sidan av Jarl Hjalmarson hör Gunnar Svärd till dem, som främst bör tillskrivas förtjänsten av denna vändning till det bättre. De bägge kompletterar f.ö. varandra på ett förträffligt sätt och Jarlen kan inte nog lovorda Svärds arbete, som han betecknar som oundgängligt för partiet.

Det har alltså inte varit förgäves som Gunnar Svärd satsat sig så helt och fullt i högerens tjänst. Oändligt mycket återstår att göra, men ingen kan rättvisligen förneka, att en uppräckning både av partiarbetet och propagandan ägt rum under den nye partisekreterarens egid. Att hans arbete rönt uppskattning och fått gensvar har han kunnat märka under sina otaliga föredragsturnéer ute i landet och inte minst efter sitt inlägg i den stora radio-debatt om framtidssamhället i partiprogrammens belysning, som gick av stapeln för ett år sen. Efter det anförandet kom det en ström av gratulationer och instämmanden till högerkansliet från Sveriges alla hörn.

Den kritik, som riktats mot honom från partikretsar, har också gällt självrådighet, maktfullkomlighet och bryska later snarare än uteblivna resultat. Här och var har man därutöver betvivlat hans socialreformatoriska intresse och beskyllt honom för att vara reaktionär. Det beror nog på en missuppfattning. Uppvuxen i ett hem, där familjefadern hade att försörja hustru och fem barn på en månadsinkomst, som de flesta arbetare av i dag skulle vägra att acceptera som veckolön, saknar Gunnar Svärd inte sinne för sociala problem. Arbetslösheten framstår för honom som den största olycka, som kan drabba en människa. Men han har också sett tillräckligt mycket inte bara av nöd och försakelse utan också av offervilja och fattigdomens stolthet för att ha lärt sig avskyprat och papperskonstruktioner på det sociala området. Han vill ha praktisk och effektiv socialhjälp av det slag, som inte uppammar understödstagarandan, utan snarare den urgamla svenska dygd, som heter att göra rätt för sig. Och han är övertygad om

att den arten av socialhjälp lättare kan organiseras i ett samhälle, där produktiviteten, trivseln och framåtandan inte förlamas av skatter och regleringar än i ett samhälle, där staten lever upp nationens samlade tillgångar. Det är sådana tankegångar, som ligger bakom hans ofta upprepade paroll att högern bör bedriva högerpolitik och kring detta program bör kanske partiet utan alltför stora samvetskval kunna sluta upp. På den vägen snarare än på publikfriariets får väl trots allt högerns framtid sökas.

Och vilken framtid väntar Gunnar Svärd? Nyligen har han, som sedan länge varit riksdagshögerns allt i allo och korridorpolitiker nr 1, tagit ett nytt steg på sin politiska bana genom att själv ta säte och stämma i riksdagen som göteborgshögerns senator. Han sitter redan i statsutskottet och har jungfrutalat i krängeldebatten med ett anförande, som väckte allmän uppskattning genom sin klarhet och sakrikiedom. Men riksdagsmannaskapet kan dock bara vara en etapp på vägen. Sedan han nu avstått från att bli journalist får han gå till den motsatta ytterligheten — enligt lärofadern Jolin — och bli statsråd. Visserligen kan det tyckas vara synd på en så begåvad ung man, men då har han i gengäld slutgiltigt uppfyllt sin gamle rektors förväntningar.